

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ І ПСИХОЛОГІЇ
СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ (Україна)
ІНСТИТУТ ХІМІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ (м. Рубіжне) (Україна)
НАУКОВА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «Соборність» (Україна)
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА (Україна)
ПІВДЕННОРОСІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(НОВОЧЕРКАСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ) (Росія)
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ ТА ПРАВА (Азербайджан)
УНІВЕРСИТЕТ м. НІШ (Сербія)
ЗЕЛЕНОГУРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Польща)

**Релігія, релігійність,
філософія та гуманітаристика
у сучасному інформаційному просторі:
національний та інтернаціональний аспекти**

Збірник наукових праць

*(за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції
від 25 – 27 грудня 2012 року)*

Рубіжне – Луганськ – Житомир – Новочеркаськ –
Баку – Ніш – Зелена Гура
2012 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ І ПСИХОЛОГІЇ
СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ (Україна)
КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА ТЕОЛОГІЇ
ІНСТИТУТ ХІМІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ (м. Рубіжне) (Україна)
КАФЕДРА ФІЛОСОФСЬКИХ ТА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА (Україна)
КАФЕДРА ЕСТЕТИКИ, ЕТИКИ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА
ПІВДЕННОРОСІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(НОВОЧЕРКАСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ) (Росія)
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЇ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ ТА ПРАВА (Азербайджан)
ОРГАНІЗАЦІЯ МОЛОДИХ УЧЕНИХ
УНІВЕРСИТЕТ м. НІШ (Сербія)
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ

**"Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика
у сучасному інформаційному просторі:
національний та інтернаціональний аспекти"**

Частина I

Збірник наукових праць
(за матеріалами V Міжнародної
науково-практичної конференції
від 25-27 грудня 2012 року)

За загальною редакцією к.філос.н. Журби М.А.

Рубіжне – Луганськ – Житомир – Новочеркаськ – Баку – Ніш

2012

УДК 3(045)
ББК 60Я43
Ф 56

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Хідноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
(протокол № 4 від 27 грудня 2012 р.)*

Редакційна колегія

Гужва О.П., доктор філософських наук, професор УкрДЯЗП (Україна)
Гусейнов Санит Яхья оглы, доктор філософських наук, професор ІФСТ (Азербайджан)
Журба М.А., кандидат філософських наук, ІХП СНУ ім. В. Даля (Україна) (керівник)
Захарків М.Р., кандидат історичних наук, доцент СНУ ім. В. Даля (Україна)
Ільченко В.І., кандидат педагогічних наук, доцент СНУ ім. В. Даля (Україна)
Ісаєв В.Д., доктор філософських наук, професор СНУ ім. В. Даля (Україна)
Йованович Предраг, професор Університета м. Ніш (Сербія)
Касьянова В.О., кандидат економічних наук, доцент ІХП СНУ ім. В. Даля (Україна)
Коренюгіна Т.Ю., кандидат психологічних наук, доцент ПРФДПФУ ННП (Росія)
Кузьміченко І.О., старший викладач ІХП СНУ ім. В. Даля (Україна)
Лугуценко Т.В., кандидат філософських наук, доцент СНУ ім. В. Даля (Україна)
Павлов С.В., кандидат географічних наук, доцент ІХП СНУ ім. В. Даля (Україна)
Проценко В.О., кандидат історичних наук, доцент ІХП СНУ ім. В. Даля (Україна)
Поліщук О.П., доктор філософських наук, професор ЖДУ ім. І. Франка (Україна)
Сапенко Роман, доктор габілітований, професор Зеленогурського університету (Польща)
Устименко-Косоріч О.А., кандидат мистецтвознавства ІХП СНУ ім. В. Даля (Україна)
Ухов О.С., кандидат філософських наук, доцент ІХП СНУ ім. В. Даля (Україна)
Щербанова Л.І., доктор соціологічних наук, професор ПРФДПФУ ННП (Росія)

Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти: зб. наукових праць / за заг. ред. к.філос.н. Журби М.А. – Частина І. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. – 304 с.

Збірник містить матеріали учасників V Міжнародної науково-практичної конференції «Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти». У збірці здійснюється багатоаспектний аналіз трансформації сучасної культури, духовності в інформаційному просторі з урахуванням специфіки й соціальної динаміки філософії, етики, естетики, мистецтва, психології, педагогіки, соціології, економіки, політики і права.

Видавання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів та студентів.

УДК 3(045)
ББК 60Я43

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат та інших відомостей.

© ІХТ СНУ ім. В. Даля, 2012
© Колектив авторів, 2012

МОЗГОВА Т.А. _____ 189
Культ краси як естетичної практики буття
людини в японській культурній традиції

ПИЛИПЕНКО С.Г. _____ 191
Медійний простір і сучасне мистецтво

УНГУРЯН І.В. _____ 194
Мистецтво як художньо-образна
сфера ідентифікації духовності особистості

УСТИМЕНКО-КОСОРІЧ О.А. _____ 197
Сербська баянно-акордеонна школа як
музично-освітній феномен

**Медіафілософія як новий інструментарій наукового дослідження
віртуального простору**

ПОЛИЩУК О.П., СВИНЦІЦЬКА О.І. _____ 200
Медіафілософія як інструментарій наукового дослідження
сучасного мас-медійного простору України

ШЕГУТА М.А. _____ 202
Медіаосвіта (медіаграмотність): реалії, проблеми, перспективи

Етико-естетичні виклики ХХІ століття

МАРТИНЕНКО Л.Б. _____ 207
Моральні чинники в житті сучасного українського суспільства

НОВОСЕЛОВА В.О. _____ 210
Отношение к нравственному воспитанию в разных моделях мира

ПОЛИЩУК С.И., ЛАГУНОВА Е.Н. _____ 216
Нравственный и эстетический аспекты инженерной
деятельности по разработке электронных устройств
в современном информационном пространстве

Медіафілософія як новий інструментарій наукового дослідження віртуального простору

Поліщук О.П.,

професор, д.філос.н., завідувач кафедри естетики, етики та образотворчого мистецтва Житомирського державного університету ім. Івана Франка

Свінціцька О.І.,

д.філос.н., старший викладач кафедри редагування та основ журналістики Житомирського державного університету ім. Івана Франка

Україна, м. Житомир

Медіафілософія як інструментарій наукового дослідження сучасного мас-медійного простору України

Найвагомішими елементами життєвого світу сучасної людини є комунікативна дія і дискурс. Тому можна стверджувати, що хоча спочатку й виникло слово, що давало змогу людям спілкуватися на різні теми, потім врешті-решт з'явилася преса, що зробила доступним спілкування й циркуляцію інформації на відстані, але наслідком третьої технічної революції – інформаційної, в умовах котрої на сьогодні змушена жити людина, став мас-медійний тиск неї та її інформаційне перевантаження від значної кількості інформаційних потоків, а також «інформаційне зомбування».

Існуючі визначення поняття комунікації (communication) можна віднести до одного з двох його трактувань: або лінійного процесу трансляції повідомлень від одного або кількох відправників адресату; або процесом формування ідей, поглядів і обміну ними. Відтак, в останньому випадку увага приділяється тому, як інформаційне повідомлення взаємодіє з людьми і впливає на формування їхніх поглядів. Саме це й зумовлює, як видається, актуальність аналізу сучасних популярних офлайн-ових мас-медійних текстів України та розгляду здатності мас-медійного дискурсу впливати на світорозуміння адресатів.

Для кращого окреслення авторської позиції щодо оцінки сучасного стану мас-медійного простору України та наслідків подібного для українського суспільства звернемо увагу, як приклад, на зв'язок «тиску ЗМІ» і популяризацією творів елітарного, авангардного мистецтва. Останнє можна, звичайно, розглядати виключно як позитивне явище – «прорив у майбутнє» зусиллями художньої еліти через появу нової

оригінальної форми, що у майбутньому «проросте» новими мистецькими здобутками, які значно збагатять культуру людства. Але можливе й дещо інше, як видається, тлумачення специфіки поширення й визнання цінності елітарної мистецької інновації за сучасних умов: до твору так званої елітарної художньої культури – з експериментальним, авангардно-провокаційним характером – просто звикають через постійне нав'язування оцінки широкому загалу як художньої цінності, насамперед через інформаційний тиск ЗМІ. Особливо, останнє має місце у випадку, коли не йдеться про позитивний морально-етичний зріз змісту чи форми подання такого твору.

Не будемо голосливими і вкажемо, що виставляння голів тварин у арт-галереї в якості «художньо просунутого шедевр» може оцінюватися, звичайно, як формотворчий пошук. Але є маленька, так би мовити, гірчинка від цього: такі «художньо просунуті шедеври» – це декларація некрофільї та орієнтації культури на ній укоріненої (навіть, якщо на вивісці у «Пінчук-арт-центрі»), що супроводжує такий твір і побачиш ім'я відомого автора). Варто у такому випадку нагадати, що біле є білим, а чорне – чорним: некрофільї та вітафільї досить чітко демаркують морально-етичне осердя будь-якої культури як давнини, так і сучасності. (Бої гладіаторів Риму дають досить чітке уявлення про ціннісні орієнтації його громадян та їхнє життєве кредо: «Людина людині – вовк»). І твори, які привчають масового споживача, пересічну людину до насилля і жорстокості, – це інформаційні пропагандисти «Культу Смерті». І, на жаль, знайдуться ті представники художньої еліти, і не лише її, які виголосять подібне формотворчим «художньо просунутим шедевром», привернувши увагу широкого загалу. Отже, йдеться про те, що маємо пропаганду садизму чи садомазохізму особистості, як автора такої інновації. Але у культурному вияві маємо, власне, й популяризацію некрофільї як можливої (чи бажаної для когось) якості культури конкретної спільноти (Е. Фромм). Закономірно, постає запитання щодо перспектив розвитку сучасної української спільноти в умовах досить широкої пропаганди ЗМІ на її теренах подібних арт-пошуків.

Аналіз мови сучасних українських мас-медійних повідомлень дозволяє стверджувати, що вони реалізують не лише суто комунікативну функцію, але й маніпулятивну. (Але маніпуляція, як відомо, – вид психологічного навіювання, використання якого формує у реципієнта прихований намір, який не завжди збігається з його актуальними бажаннями чи інтересами. Адже, суб'єкт маніпулювання розглядає адресата тільки як засіб досягнення власної мети, а не учасником рівноправного діалогу). І здійснюється подібне через опертя на невербальні інформаційні сигнали – експресивні, екстралінгвістичні, проксемічні характеристики повідомлення.

Насамперед, вкажемо на активне залучення у сучасний мас-медійний дискурс в Україні ептонімів («крилатих слів»). Зовнішні чинники цього пов'язані з асоціативною природою людського мовлення й «ірадіацією теми», залежною від неї: наразі об'єкт, що обговорюється, чи його мовний репрезентант, є стимулом для актуалізації очікуваної вербальної асоціації – ептоніма, який містить у своєму складі конкретну асоціативну реакцію. (Як приклад, чого варте твердження: *«Ати-бати – дайте зарплати»*. – Експрес. – 2008. – 21–28 лютого). До внутрішніх чинників передусім належить настанова адресанта на експресивність мовлення – своєрідну мовну гру, що реалізується завдяки двошлановості епонімів: у формі незначного обсягу активізується багата гама почуттів і оцінок. Як приклад: *«Ати-бати, йшли солдати»* (Експрес. – 2007. – 6–13 грудня) – такий заголовок стоїть у матеріалі про призив на дострокову службу. Тут використано, знову ж таки, рядок із пісні про військовослужбовців, отже, мовець експлуатує квазістереотипні властивості ептонімів, що ґрунтуються на їх неповторній внутрішній формі.

Отже, всі основні складники експресивності у мас-медійному дискурсі – інтенсивність, емоційність, образність та конкретність ептонімів мають специфічний вияв, що обумовлений їхньою подобою з творами мистецтва (у інформаційному аспекті).

Шегута М.А.,

к.філос.н., доцент Стахановського навчально-наукового інституту гірничих та освітніх технологій Української інженерно-педагогічної академії

Україна, м. Стаханов

Медіаосвіта (медіаграмотність): реалії, проблеми, перспективи

У ХХІ ст. темпи зростання кількості інформації є вражаючими. Як засвідчують дослідники, щорічне її прирощення у 8 раз перевищує фонди Бібліотеки Конгресу в Вашингтоні, а там все-таки – 17 мільйонів томів! Кажучи іншими словами, кожного року на планеті треба було б відкривати вісім нових «Бібліотек Конгресу», щоб помістити всю друковану продукцію [2, 151]. За останніми даними, кількість інформації щороку збільшується в два рази. Зовсім не випадково сучасний етап розвитку цивілізації називають «інформаційним суспільством».

Термін «інформаційне суспільство» був запропонований японським теоретиком К. Коямою, на підґрунті праць якого в Японії ще в 1972 р. була